

ספרים רבותי ספרים 7.08.1999

שיחת רדיו עם חיים באר על ספר השירה קולות

- הרבה ספרי שירה מופיעים בזמן האחרון, חלקם בהוצאה עצמית של הכותב, אחרים בהוצאות מוכרות אבל במימון של המשורר. חיים באר, שלום.

- שלום

- אתה שותף לרושם שלי שיוצאים הרבה, הרבה מאד ספרים אולי הרבה מדי, וחלקם לא בהכרח ראויים?

- תראי, אני עורך ספרי השירה של עם עובד, ואני רואה את ההצפה האדירה של כתבי היד שבחלקם הגדול נעדרים כל זהות עצמית כל ייחוד עצמי כל דיוק של קול מסוים. ובצד אי העניין הגובר והולך של הקורא הרחב בשירה, הולכים ומתרבים באותו יחס ספרי השיר.

- בכל זאת בחרת אחד מהם

- כן, אני רוצה לומר לך שספר הגיע לאחרונה אל שולחני, הספר של הדסה טל קולות שיצא לאור בהוצאת ספרית פועלים, הוא ספר נפלא בעל ייחוד מרגש מאד.

קודם הייתי מתחיל משבחים חיצוניים, מהעטיפה שעשה תמיר להב-רדלמסר שהוא גרפיקאי מעצב ידוע. נתן תבליט מפירנצה, מהמאה ה-15. חלק מהתבליט בצבעיו הטבעיים וחלק כאילו מבעד למשי שקוף, והפער בין שני סוגי התבליט מרשים מאד.

אבל יותר מזה, הקולות של הדסה טל, שהיא כפי שכתוב שם ילידת תל-אביב וסיימה תואר שלישי בספרות, ושירה נדפסו **בחזרים ובהליקון**, ושם באמת כבר אפשר היה לזהות את הייחוד שלה. אנחנו מקבלים ספר של אשה – קול נשי מאד מיוחד, מאד רגיש. אתן לך דוגמא, פרגמנט של אחד השירים:

תסתכל אבא, תראה מה יש לי, תראה מה קרה לי

ואז התשובה של האבא:

זה כלום, באמת לא כלום

נלחץ לך סכין אל הפצע כדי שלא יתנפח עוד

כאן יש לנו את המנהג, שלפחות התנהגו כך כשאני הייתי ילד כשהייתי נופל ומקבל חבורה על המצח, זה היה מתנפח, אז היו לוקחים סכין, או הפץ מתכתי אחר ולוחצים.

- ברקה, בדרך כלל

- כן ברקה או במצח. והעניין הזה של לחצת הסכין אל הפצע שמתרגמת בתוך השיר למשמעות חדשה לגמרי - לאלימות נוספת על האלימות שכבר קרתה - היא דוגמא לקול המיוחד. היא לוקחת דברים מאד פשוטים ומעלה אותם, נותנת להם משמעות חדשה.
אני הייתי רוצה להתרכז ברשותך, במעט הזמן שיש לנו בשיר הפותח 'בי אדוני'.
הדוברת פונה אל גבר ושואלת אותו אם יהיה מוכן לרקוד אתה. וכל כך הרבה כאב וחשיפה, ומצד שני איפוק יש בפניה

אָדוֹנִי רוֹצֵה לְרַקֵּד? כֵּן עֲכָשׁוּ. רַק
קָצֵת לְרַקֵּד. אֵת הַכָּאֵב
הַדֵּק בְּגוּפִי אֲשֶׁמֶר לְעֲצָמֵי. בְּעֵדִינּוֹת. מִבְּטִיחָה. מָה?
פָּנֵי רַפּוּיּוֹת? הָאֲמָנָם נִזְדַּחַל
הָעֶצֶב עֲכָשׁוּ?
אֲתָה טוֹעָה בִּי אָדוֹנִי. מִקְטָנוּתִי
הָעֶצֶב בְּפָנֵי. הֲיָה לִי קָר בִּילְדוּתִי אָדוֹנִי. הַרְבֵּה שְׁתִּיקוֹת הָיוּ.
כֵּן, הַרְבֵּה שְׁתִּיקוֹת.

וכך היא הולכת ומשוחחח עם המועמד הנעלם לריקוד, כשהיא מגיעה לשורה- שבעיני היא שורה גאונית, כותבת:

...וְאִישׁ לֹא שֶׁעַר. אִישׁ
לֹא יָדַע. וְאֲתָה אָדוֹנִי, רְאִיתָ.
בִּי אָדוֹנִי. בִּי אָדוֹנִי
הַמְדַבֵּר.

אנחנו רואים את 'בי אדוני' הראשון שמלווה את כל השיר - בבקשה אדוני, אני מבקשת ממך, ופתאום הופך להיות - 'בי אדוני המדובר' - ואז כל השיר מתפתח לכיוון אחר, ורואים את הדיבור, הקולות שלה - שם הספר הרי 'קולות' - הולכים ומסתבכים, הולכים ונעשים מדויקים יותר, כשבעצם במקום מסוים היא כותבת כך:

...סְבוּנֵי כְּצָרְעִים. וְאֵז, בְּמוֹצָאֵי
הַבְּכִי קִמְתִּי מִשְׁנָתִי
וְרָצִיתִי לְדַבֵּר. הָאֲמָנָתִי כִּי אֲדַבֵּר אָדוֹנִי. אָנִי
עָנִיתִי מְאֹד. אָנִי אֲמַרְתִּי בְּחִפְזִי
מִלִּים שְׁקוּלוֹת
בְּחַיִּים.
הֲיָה קָר אָדוֹנִי. קָר מְאֹד.

ורואים איך כאן היא משתמשת בעניין הזה של תהילים "אני אמרתי בחופזי כי כל האדם כוזב", ובעצם יש אמירה סמויה או דיבור עקיף שמדבר על הבגידה, הזניחה של זה שאמור היה לרקוד אתה.

- 'בי אדוני הופך להיות גם בתוכי אדוני

- בי אדוני, גם בתוכי אדוני, וזה גם אולי מופיע בצורה של אדוני, ואז היא חותמת את השיר:

...וְעַכְשָׁו אֲדוֹנִי, הַתְּרַקֵּד עִמִּי
הָעָרֶב וְלֹס לְצִלֵּי
שִׁירִי?
בִּי אֲדוֹנִי, אֵל תַּעֲזָבֵנִי עַד
מָאֵד.

ואנחנו שומעים כל הזמן, האוזן העברית שמכירה את פרקי תהילים, את פרקי הגעגועים והעצב האינסופיים של דוד, לפי המסורת, אנחנו שומעים אותם כאן חוזרים בלבוש חדש ובאמירה מאד מודרנית, מאד עכשווית, אבל מצד שני קלאסית, הייתי אומר - נוגעת בנצח - יחד עם זה שהיא בעכשיו.

- קולות, הדסה טל, הוצאת ספרית פועלים. תודה רבה חיים באר.

- תודה רבה, ואני מקווה שהספר יקבל את קוראיו.

הדסה טל 054.4946615 info@hadassatal.com www.hadassatal.com